

Sminck: Somogyvári Dóri, stylist: Mitók-Szöke Sára, fodrász: Vörös Zsuzsi
Sapka: Nils Sundströmb (Van Graaf), pulóver: C&A Premium, zakó: Finshley&Harding (Van Graaf)

SZÖVEG –
SZÁM KATI

KÉP –
EMMER LÁSZLÓ

SOROZAT –
KÉPMÁS

„Az orvos nem lehet arisztokratikusan távolságtartó”

Húsz évvel ezelőtt csak bizonyos életkor fölött volt társalgási téma az egészségügy, ma viszont szinte mindenki be tud dobni egy-két saját, kedélyborzoló történetet a közösbe, és szívesen nyilatkozunk életbe vágóan fontos egészségpolitikai kérdésekről is. Ugyanakkor az egészségügy mint beszédtema, mintha csak mélyítené az emberek közötti szakadékokat. Nemcsak egy számomra hiteles szakember véleménye érdekelt, hanem az ember is, aki orvosi munkája mellett vállalja a nem túl hálás feladatot, vagyis azt, hogy „Magyarország betegével”, az egészségüggyel is foglalkozzon. Ő *dr. Velkey György János*, a Bethesda Gyermekkórház főigazgatója, gyermekgyógyász, gyermek-aneszteziológiai és intenzívterápiás szakorvos, egészségügyi szakmenedzser, a Magyar Kórházszövetség elnöke.

- ♦ – A médiában főképp az egészségügy pénzügyi és szervezési oldaláról és a létszámhiányról esik szó. Hol van ma a legtöbb tennivaló, a finanszírozási, a szakmai, a szervezési vagy az emberi oldalon?
– Az egészség nyugati világ egészségügyének legkritikusabb kérdése az ápolás, és szerintem ennek a legfőbb oka az, hogy ez a fajta segítő foglalkozás nem illeszkedik a mai kultúrába. Miközben hihetetlenül professzionizálódott – ma már jelentős mennyiségű ismeret és gyakorlati tudás kell ahhoz, hogy a szerteágazó orvosi munkához az ápoló a szaktudását hozzátehesse –, a szeretetszolgálati, önfeláldozó attitűd továbbra is át kell hogy hassa. Hiszen az ápolók sokszor kiszolgáltatott, haldokló emberekkel, és a gyakorlatban bizonyos testvadászokkal dolgoznak a nap huszonnegy órájában, akár hétvégén is.

Mindehhez sokféle értékes kompetencia szükségeltetik, valamint nagy szellemi, lelki és testi erőnlét. Ha ma egy nő ezt a szakmát választja – hiszen ez még mindig inkább női hivatás –, előbb-utóbb szembesül azzal, hogy olyasmii mellett tette le a voksát, amely kevésbé versenyképes a különböző média- és egyéb divatos állásokhoz képest. Életpályának sem vonzó, hiszen nem fizetik meg és nem becsülik meg eléggé. Ha erről a hivatásról beszélünk, nem kerülhetjük meg az önfeláldozás és a szeretetszolgálat fogalmát sem. A nyugati világ úgy pótolja a hiányzó szakembereket, hogy a felemelkedő rétegeknek nyújt lehetőséget: a szegényebb anyagi körülmények közt élőknek, a bevándorlóknak. Ahol ezek a források megvannak, ott az ápolás úgymond megoldott kérdés, de még így is sok tízmillió ember hiányzik a rendszerből. Ez a keresztény kultúrkör kudarca is, hiszen valljuk be, nem nagyon terelgetjük a szép és okos kislányunkat, hogy menj ápolónak, mert ezzel az életformával boldogan segíthetsz majd másokon. Közben a társadalom egyre idősebb, egyre több ápolóra van szükség, és a jobb körülményekkel kecsegtető magánegészségügy is elviszi a szakembereket.

– Pedig a legnagyobb szükség nem ott van rájuk.

– Így igaz, az igazán kemény munka az intenzív osztályokon, az idősellátásban és az onkológiákon folyik. Az egész orvoslásra és gyógyításra jellemző, hogy a problémák nincsenek kibeszélve, és gyors és politikaorientált megoldások születnek. Egy nagyon tehetetlen rendszerről van szó, amely gyorsan fejlődik, de nehezen alakítható át, és egy átalakítás csak nagyon hosszú távon kecsegtet érezhető sikerrel. A politikának viszont gyors sikerek kellene. Miközben maga az orvosi életpályájához is sok idő kell. Hiszen hat év egyetem után legalább két szakvizsga vár egy fiatal orvosra, ez megint nagyjából tíz év tanulás, tehát összesen minimum másfél évtizedbe telik, mire valóban szakember lesz belőle, de ekkor még nem vezető és nem annyira specialista. Ezalatt a kortársai közül valakit máshol már miniszterelnöknek választanak (például Ausztriában néhány évvel ezelőtt), vagy befut egy banki karriert. És a pálya közben folyamatosan változik, rengeteg a tudományos innováció, ezt még valamennyire tudja is követni, de mindezt a politikának, a finanszírozásnak, a rendszeralkotásnak is követnie kellene. Vagyis amit most átalakítunk, annak a hatását már tíz évre előre kellene nézni, és közben vállalni kellene azt a nem kis politikai rizikót is, hogy osztályokat kell átszervezni, szakágakat centralizálni vagy éppen elvinni a lakosság közelébe. És ez rengeteg személyi kérdés is.

Egy elkényelmesedett és urbanizált világban alig akar valaki elmenni például a Bodroghözbe, ahol nincs gyermekorvos, de ahol egyébként a legtöbb gyerek él. Van, amit meg lehet tárgyógyítással oldani, de sok mindent nem. Ez csak egy kiragadott szerkezeti példa, és a finanszírozás jó technikájával elősegíthető, hogy oda kerüljön több pénz, ahol szükség van rá, ahol teljesítmény és fejlődés várható, és ne egy elavult szerkezetet támogassunk fáziskéséssel.

– Egy interjúban azt mondtad, hogy az orvos maga is inkább művészlelek, nem lehet felülről vezérelni.

– Igen, a jelenlegi világban nagyon katonás, rendközpontú a szemlélet. Ez jó, de nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy az orvos művészlelek is. A gyógyítás egyfelől tudomány, másfelől emberi kapcsolatokon és lelki folyamaton alapuló sokrétű intuitív tevékenység. Művészet, amelyet szabad levegő kell. A kérdés hasonló ahhoz, amelyet Madách is felvet Az ember tragédiájában, vagyis lehet-e Michelangelóval széklábat faragtatni.

– A változás gyors, a rendszer tehetetlen... gyakorlatilag nincs rövid távú siker. Akkor mi motivál valakit, hogy miután egyszer már letette a feladatot, újra a Magyar Kórházszövetség elnöke legyen?

– A politikát nem szakemberek csinálják, aminek nyilván megvan a jó oldala, de jellemzően egyszerűsített kérdésekre még egyszerűsítettebb válaszokat várnak. Ezt a szerepet annak kell elvállalnia, aki látja a rendszer bonyolultságát és az árnyalatait is. Én huszonegy éve dolgozom kórházigazgatóként, benne vagyok a szakma vérkeringésében, előtte gyermek-intenzív osztályt vezettem. Ki kell alakítanunk azokat a párbeszédeteket, amelyekben értjük egymást a társadalommal, a szakmával, a menedzsmenttel, a politikai döntéshozókkal. Ha visszatekintek az elmúlt bő évtizedre, nem nevezném teljes kudarcnak. Voltak pillanatok, amikor lehetett javaslatokat tenni, a rossz döntéseket korrigálni, vagy azokat még az előkészítő fázisban megátolni, és megoldásokat keresni, mégpedig közösen, hiszen a bölcsék köve nincs nálam, de másnál sincs. A szakmának felelősen jelen kell lennie a közéletben, és nem lehet arisztokratikusan távolságtartó. Ugyanilyen lényeges, hogy az egészségügyben dolgozók interakcióban legyenek a potenciális betegekkel és a hozzátartozókkal, hogy ők is értsék a rendszert, hogy képesek legyenek benne kiigazodni, és mozogni a betegségmegelőzéstől kezdve a gyógyuláson át az otthoni rehabilitációig.

Zakó: Andrew James (Van Graaf), pulóver: C&A, nadrág: Pierre Cardin (Van Graaf), cipő: Bugatti (Van Graaf)

**A gyógyítás egyfelől
tudomány, másfelől
emberi kapcsolatokon
és lelki folyamaton
alapuló sokrétű
intuitív tevékenység.
Művészet, amelyhez
szabad levegő kell.**

– Amikor az ember vagy a hozzátartozója beteg, nagyon felfokozott érzelmi állapotba kerül, kiszolgáltatottnak érzi magát. Ilyenkor nem igazán megértő, könnyen katasztrofizál, nehezebb az értelmére hatni.

– Valóban ilyenkor egy érzelmileg nagyon megterhelt állapotban kell tájékozódni egy új közegben. Ez felértékeli a rendelői és a kórházi kultúra fontosságát. Ahhoz, hogy az egészségügyünk megítélése jobb legyen, rendszerint kellene sokkal nagyobb teret adni a kommunikációnak és azoknak a szolgáltatásoknak, amelyek kényelmi szempontok, de ha emberségesek akarunk lenni, elengedhetetlenek. Mi a Bethesdában a rossz infrastruktúrák mellett is igyekszünk erre hangsúlyt fektetni, és ezért sok pozitív visszajelzést is kapunk. Az egészségügyben erős az információk aszimmetria: folyik egy szakmai munka a paravánok mögött, amelynek a szakmai színvonalát a páciens alig tudja megítélni. Csak azt látja, hogy mindez milyen körülmények között történik, és abból az egészből mond ítéletet. Pedig emelt fővel merem kijelenteni, hogy ami a „színfalak” mögött zajlik, vagyis a magyar egészségügy szakmai teljesítménye, az sokkal értékesebb, mint ami a paravánok előtt látszik.

Amikor a rendszer átalakításáról beszélünk, mindig a nagy globális kérdésekről beszélünk mint finanszírozás és szerkezet, hogy hol legyen kórház, milyen osztályokkal és kiket lásson el. Ezek fontos kérdések, de a bizalom is gyógyító erő, az interperszonális kapcsolatrendszer is gyógyítás, a rengeteg lelki, pszichés kérdés jelentőségét nem szabad leértékelni.

– A kórházi kultúra nemcsak a beteg-egészségügyi dolgozó viszonyát jelenti. Sok helyen a betegekig szivárog az intézmény rossz hangulata.

– Így van, magának a belső kultúrának is emberinek kell lennie, hiszen ennek ugyancsak van gyógyító ereje. Az fontos minőségirányítási kérdés, hogy akkor és ott van-e az asszisztens, úgy mozog-e az orvos mellett, és úgy jön-e létre a konzílium mondjuk a radiológussal és a sebésszel, ahogyan az optimális térben és időben, valamint a technológiai háttér szempontjából. Mindennek azonban sokkal mélyebb rétegei vannak. Ha olyan légkörbe lép be egy beteg, ahol szedett-vedett, rendezetlen emberi, munkatársi kapcsolatok vannak, és tapintható az egymás iránti ellenszenv vagy ad absurdum a harag, érezhető a kiégés, a személytelenség, akkor annak a csapatnak nem csak a kisugárzása, az eredményessége is sokkal rosszabb lesz. Ha ezt átéljük egy spirituális síkra, akkor azt is mondhatjuk, hogy ahol rendelkeznek a megfelelő technikai feltételekkel, és

ahol az emberek élő közösséget alkotnak, ott a munkahely is gyógyító téré válik. A technológia és az emberség ugyanolyan fontos a gyógyítás sikere szempontjából.

– Kórházigazgató, egészségügyi menedzser, orvos, kórházszövetségi elnök – kicsit mindegyik más „sapka”. Nem nehéz mérlegelni, épp melyik fejjel kell döntést hozni?

– Azt hiszem, az évtizedek alatt kialakult bennem egyfajta természetes és produktív gondolkodás, ezért ezek nem választódnak szét. Nyilván igyekszem magam figyelni és figyeltetni is a környezetemmel, hogy a hangsúlyaim jók-e. Most például a Bethesdában egy nagy menedzser- és munkamódszer-átalakításban vagyunk, hogy minél hatékonyabban dolgozzunk, és arra fordítsuk az időnket, amire leginkább kell. Hiszen a legnagyobb küzdelmet a sokféle szerepben az idővel vívom. Lassan azt is megtanultam, hogy az idő nemcsak munkára fordítható, hanem arra is, hogy inspirálódjak, valóban jelen legyek, és szellemileg, lelkileg nyitott tudjak maradni, vagyis ne daráljam a dolgokat. Ebben nagyon fontos a környezetem segítése.

– Kitől tanultad meg, hogy milyen egy jó vezető, milyen egy jó orvos?

– Bár a családunkat minden oldalról megtépták – politikai üldözések apai és anyai oldalon –, rengeteg regénybe illő történet adott mintát a börtönviselt édesapám és nagyapám tartásáról. Ettől az értelmiségi, közép- és nagypolgári közegetől sok kapcsolatot, számos tanulságos történetet és követendő értéket kaptam. A nagyapám is kórházigazgató volt Gyulán, Kassán, aztán minisztériumban dolgozott. A nagybátyámról, Velkey Lászlóról nevezték el a miskolci gyermekegészségügyi központot, édesanyám vezető házi gyermekorvos volt, és sok tanár van a családunkban. A szüleimet politikai okból meghurcolták, mégis képesek voltak szeretetteljes, hittel és bizalommal teli légkört teremteni a hat gyermeküknek. Az őseink képei az ágyunkkal szemben függenek a falon, van közöttük immár több mint másfél évszázada élt felmenő is. Ha hajnalban felkelek, őket látom meg először: édesapánk, nagyapánk, ükapánk, a testvéreik, azok az emberek, akik helytálltak a legkülönbözőbb szorongató és keservesen nehéz szituációkban is. Időnként eszembe jut, hogy a nagyapám kassai kórházigazgatóként 1944-ben, vagyis a háborúban egy nehéz politikai helyzetben miképp döntött, és ehhez képest nekem hogyan kell ma döntenem a kórházunkban.

– Azért elleshettél valamit abból az otthoni bizalmi légkörből is édesapádtól, ha a kamasz unokáiddal jársz síelni, ahogy a fotózás közben mesélted. Mi kell ehhez a síléceken kívül, akár fizikai, akár lelki értelemben?

– Az évek során megértettem, hogy mire van szükségem ahhoz, hogy kiegyensúlyozott legyek, és hogy a környezetem is elviselhetően érezhesse magát mellettem. Mozgás nélkül például sokkal kevésbé vagyok hatékony, ezért sokat sportolok. Tavaly novemberben lefutottam a maratont, a testvéreimmel most az Ironmant csináljuk, rendszeresen teniszezek. Ez helyre teszi a testemet is és a lelkemnek is használ, de fontos a meditáció is és a különböző közösségek. Nagyon szeretem az unokáimat, van öt gyerekünk, akikkel szoros a kapcsolatunk. A Balatonfelvidéki házunkban minőségi módon tudunk együtt lenni. Az mindig teljes rekreáció. Az embernek a saját gyerekeivel különös a viszonya. Sok szempontból az a minta, amit a fiaimnak mutatok, például, hogy sokat pörgök, a munkámat „szent ügynek” tekintem – ez nekik sok. Azt hiszem, ők kiszámíthatóbb családmodellt szeretnének kínálni az övéiknek. Biztos igazuk van, de kell idő ahhoz, hogy ezt a szülő megértse és teljesen elfogadja, lassan én is ideérek. Az unoka az egészen más! Már nyolcan vannak, és nemsokára születik a kilencedik. Mindig szerettem gyerekekkel lenni, nyilván ezért is lettem gyerekorvos, mert a felelősség ellenére is nagyon feltölt az, ha velük lehetek. És az unokájával nem a jövőben, hanem a jelenben él az ember. Mert az, hogy hogyan fejlődik majd az erkölcsi érzéke, a tudása, a testi képességei – az a szülők dolga. Az enyém csak az, hogy ha velem van, akkor jól érezze magát. Vannak fázisok az életemben, amikor heti rendszerességgel tudok délutánonként a gyerekeink családjával lenni, bár az utóbbi fél év éppen nagyon feszes volt, ezért ez kimaradt, ami nekem a legrosszabb. De együtt mentünk sízni, vagy nyáron kajakozunk a Balatonon, ha futok, az unokáim gyakran mellettem bicajoznak, vagy jönnek velem gyógynövényt gyűjteni, ezek mindennapos dolgok.

– Meg lehet fogalmazni, hogy mégis miért éri meg egy ilyen feszes félév?

– Az orvosi munkában erre nagyon könnyű volt a válasz, és nagyon valóságos: meggyógyul-e a gyermek vagy sem? Ezért van értelme felkelni, odamenni, dolgozni, és amikor egészséges lesz, az nagyon jó érzés. Amikor nem lesz az, az egy másik kérdés, de azt is meg kell tanulni, az élet részeként értelmezni és tanulni belőle. Ahogy a betegektől távolodtam, egyre inkább indirekt lett ez a visszajelzés, de megtanultam visszavonatkoztatni.

Kórházigazgatónak lenni még nagyobb szolgálat. Hiszen azzal is foglalkozni kell, hogy a takarítónő elfogadható bért kapjon, legyen tisztítószere, vagy hogy a műtőben a leghatékonyabb logisztika szerint dolgozzanak a kollégák. A minőségi kórház a cél, amelynek jó a kisugárzása.

– Hatékony, hogy az foglalkozik ezzel, aki a műtőben is helyt tudna állni? Ráadásul egy hiányszakmában.

– Mivel a rendszert nagyjából megismertem, ezért talán kellő hatékonysággal és eredményességgel gyűrom a feladatokat, és nem egyedül, hanem egy nagyon erős csapatban, mégpedig egy jó kultúrájú és szak tudással rendelkező kórházban, amely nyitott és fejleszhető. Az, hogy az egészségpolitikára is tudtam hatással lenni egy-egy ponton, és mindez eljut a betegekig vagy az ápolókig, értelmet ad ennek az útnak.

– Tévedek, ha azt gondolom, hogy a Bethesda Gyermekkorház légkörének az egyik titka az, hogy a család az elsődleges modellje?

– Családcentrikus környezetben élek, az unokatestvéri köröm is mintegy száz rokont számlál, akikkel nagyon szeretjük egymást. A családjunk zártsága a diktatúrában alakult ki, hogy megtarthassuk a hitet, a lelki értékeinket, hogy megélhessük a bizalmat. Igaz, számomra kicsit már anakronisztikus a nagyon zárt világ. De úgy tűnik, hogy a családi mintákban megélt kapcsolatok a közösségeinkben is a túlélés zálogát jelentik a mai világban, ahol az infokommunikációs terek amennyire összekötik, annyira szét is választják az embereket. Nemrég beszélgettünk a feleségemmel – aki szintén orvos a Bethesdában – arról, hogy nekem a család és a munka is nagyon fontos, erre ő azt mondta: „Azért neked a Bethesda lesz a síródra írva”. A Bethesda valóban ott van a számomra legfontosabb szavak között, ezt nyilván a környezetem is látja. Az édesapám a diktatúrában a családjának adta mindenét. Érdekes, hogy a három fiútestvérem is inkább ezt a szemléletmódot vitte tovább, talán nagyobb egyensúlyt is tudtak teremteni az életükben. Az egy következő helyzet lesz, amikor nemsokára nyugdíjba megyek. Igyekszem mindezt józanul megítélni, hogy a megfelelő időben vissza tudjak majd lépni. Most öt évre meghosszabbították az igazgatói mandátumomat, ha ezt becsülettel végigcsinálom, akkor utána már nem akarom folytatni. Igyekszem tudatosan készülni az azt követő életszakaszra, hogy ki tudjam majd tölteni azt az űrt, amely biztosan képződni fog majd a mindennapjaimban, a lelkemben, az identitásomban. ♦